

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

1 март 2012 година *

„Рамково споразумение за работа при непълно работно време — Понятие за работници на непълно работно време, които имат трудов договор или трудово правоотношение — Съдии, които работят на непълно работно време и получават възнаграждение под формата на дневна надница — Отказ за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст“

По дело C-393/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Supreme Court of the United Kingdom (Обединено кралство) с акт от 28 юли 2010 г., постъпил в Съда на 4 август 2010 г., в рамките на производство по дело

Dermod Patrick O'Brien

срещу

Ministry of Justice, по-рано Department for Constitutional Affairs,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-н J. N. Cunha Rodrigues, председател на състав, г-н U. Löhmus, г-н A. Rosas, г-н A. Ó Caoimh и г-н Ал. Арабаджиев (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,

секретар: г-жа С. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 8 септември 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н O'Brien, от г-н R. Allen, QC и г-жа R. Crasnow, barrister,
- за Council of Immigration Judges, от г-н I. Rogers, barrister,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа S. Behzadi-Spencer, в качеството на представител, подпомагана от г-н T. Ward, QC,
- за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н B. Doherty, barrister,

* Език на производството: английски.

- за латвийското правителство, от г-жа M. Borkoveca, г-жа Z. Rasnača и г-н I. Kalniņš, в качеството на представители,
- за португалското правителство, от г-н L. Inez Fernandes, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-н M. van Beek и г-жа N. Yerrell, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 ноември 2011 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, което е сключено на 6 юни 1997 г. (наричано по-нататък „Рамковото споразумение за работа при непълно работно време“) и се съдържа в приложението към Директива 97/81/ЕО на Съвета от 15 декември 1997 година относно Рамково споразумение за работа при непълно работно време, сключено между Съюза на конфедерациите на индустриалците и на работодателите в Европа (UNICE), Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП) (ОВ L 14, 1998 г., стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 35), изменена с Директива 98/23/ЕО на Съвета от 7 април 1998 г. (ОВ L 131, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 46, наричана по-нататък „Директива 97/81“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н O'Brien, Queen's Counsel и бивш recorder в Crown Court, и Ministry of Justice, по-рано Department for Constitutional Affairs, поради отказа на посочената институция да му изплаща пенсия за осигурителен стаж и възраст, изчислена pro rata temporis от дължимата пенсия за осигурителен стаж и възраст на съдия, работил на пълно работно време и пенсиониращ се на 65-годишна възраст, който е извършвал същата дейност като г-н O'Brien.

Правна уредба

Право на Съюза

- 3 Съгласно Директива 98/23, с която Директива 97/81 става приложима за Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, предоставеният на посочената държава членка срок за транспониране на тази директива изтича на 7 април 2000 г.
- 4 В член 1 от Директива 97/81 се уточнява, че тя има за цел прилагането на Рамковото споразумение за работа при непълно работно време.
- 5 Съображение 11 от тази директива гласи:

„като има предвид, че подписалите страни желаят да сключат рамково споразумение за работа при непълно работно време, като посочат общите принципи и минималните изисквания за работа при непълно работно време; като има предвид, че те са показали желанието си да установят обща рамка за премахване на дискриминацията по отношение на работниците на непълно работно време и да допринесат за развитието на възможности за работа при непълно работно време на основа, която е приемлива както за работодателите, така и за работниците“.

6 Съображение 16 от посочената директива има следния текст:

„като има предвид, че с оглед на използваните в Рамковото споразумение [за работа при непълно работно време] термини, които не са конкретно определени в него, настоящата директива предоставя на държавите членки свободата да определят тези термини в съответствие с националното им законодателство и практика, какъвто е случаят с други[...] директиви за социална политика, които използват подобни термини[,] при условие че тези определения съответстват на съдържанието на [това] [р]амково[...] споразумение“.

7 Относими към спора по главното производство са следните разпоредби от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време:

„Клауза 1: Цел

Целта на настоящото рамково споразумение е:

- a) да се осигури премахване дискриминацията спрямо работниците на непълно работно време и да се подобри качеството на работата при непълно работно време;
- b) да улесни развитието на работата при непълно работно време на доброволна основа и да допринесе за гъвкава организация на работното време по начин, който отчита нуждите на работодателите и работниците.

Клауза 2: Приложно поле

1. Настоящото споразумение се прилага за работници на непълно работно време, които имат трудов договор или трудово правоотношение, определени от закона, колективен трудов договор или практика, която е в сила във всяка държава членка.
2. Държавите членки, след консултация със социалните партньори в съответствие с националното законодателство, колективните трудови договори или практиката и/или социалните партньори на съответно ниво в съответствие с националната практика в индустриалните отношения могат, по обективни причини, да изключат изцяло или частично от условията на настоящото споразумение работниците на непълно работно време, които са на непостоянна работа. Тези изключения следва да се преразглеждат периодично, за да се установи дали създалите ги обективни причини остават валидни.

Клауза 3: Определения

По смисъла на настоящото споразумение:

- 1) Терминът „работник на непълно работно време“ се отнася до работник или служител, чиито нормални работни часове, изчислени на седмична основа или осреднени за времето на заетост до една година, са по-малко от нормалните работни часове на сравним работник на пълно работно време.
- 2) Терминът „сравним работник на пълно работно време“ означава работник или служител на пълно работно време в същото предприятие, който има същия вид трудов договор или правоотношение, който е нает за същата или подобна работа/професия, като се отдаде дължимото внимание на други съображения, които могат да включват [трудова стаж] и квалификация/умения.

[...]

Клауза 4: Принцип на [недопускане на дискриминация]

1. По отношение на условията за наемане на работа, работниците на непълно работно време не трябва да се третират по по-неблагоприятен начин, отколкото работниците на пълно работно време, които са взети за сравнение, само поради това че те работят на непълно работно време, освен ако различното [третиране] не е оправдано от обективни причини.
2. При необходимост, се прилага принципът *pro rata temporis*.
3. Редът и условията по прилагането на настоящата клауза се определят от държавите членки и/или социалните партньори, като се отчита европейското законодателство, националното законодателство, колективните трудови договори и практиката.
4. Когато е оправдано по обективни причини, държавите членки, след консултация със социалните партньори, в съответствие с националното законодателство, колективните трудови договори и практиката и/или, при необходимост, социалните партньори, могат да направят достъпа до особени условия на наемане на работа[...] да зависи от трудовия стаж, изработено време, или квалификация въз основа на трудовия доход. Критериите, свързани с достъпа на работниците на непълно работно време до особени условия на работа, трябва да се преразглеждат периодично, като се отчита посоченият в клауза 4.1 принцип на [недопускане на дискриминация].

[...]“.

Национално право

- 8 Обединеното кралство транспонира Директива 97/81 и Рамковото споразумение за работа при непълно работно време с подзаконов нормативен акт от 2000 година, съдържащ разпоредби относно работниците на непълно работно време (недопускане на по-неблагоприятно третиране) (Part-time Workers (Prevention of Less Favourable Treatment) Regulations 2000, наричан по-нататък „актът относно работниците на непълно работно време“), който е приет на 8 юни 2000 г. и влиза в сила на 1 юли 2000 г.
- 9 Член 1, точка 2 от акта относно работниците на непълно работно време по-специално включва следните определения:

„Трудов договор“ е договор за полагане на труд или за ученичество, който е сключен изрично или с конклюдентни действия и (ако е сключен изрично) е съставен в писмена или в устна форма;

„Работник“ е всяко лице, което е сключило някой от посочените по-долу договори или работи въз основа на такъв договор, или (освен ако в норма от този акт не е предвидено друго), ако трудовата дейност е прекратена, е работило по:

- a) трудов договор; или
  - b) всякакъв друг договор, който е сключен изрично или с конклюдентни действия и (ако е сключен изрично) е съставен в писмена или в устна форма, по силата на който лицето поема задължение лично да полага труд или да предоставя услуги за съдоговорител, чието правно положение съгласно договора не е на възложител или на клиент в рамките на упражняваната от лицето професия или търговска дейност“.
- 10 Член 5 от акта относно работниците на непълно работно време забранява неоправданото по-неблагоприятно третиране на работниците на непълно работно време.

- 11 Член 12 от този акт, който е озаглавен „Длъжности към Короната“ и се съдържа в част IV със заглавие „Особени категории лица“ от този акт, предвижда в параграф 1, че посоченият акт се прилага спрямо длъжностите към Короната и служителите на Короната така, както се прилага спрямо останалите длъжности и останалите работници или служители. В алинея 2 от въпросния член се уточнява, че „длъжност към Короната“ е както длъжност в служба или за нуждите на министерство, така и длъжност в служба или за нуждите на всеки държавен служител или на всяка служба, който/която упражнява от името на Короната функции, възложени му/й със закон.
- 12 Член 17 от акта относно работниците на непълно работно време, озаглавен „Лица със съдебни функции“, обаче предвижда, че той не се прилага „по отношение на лицата, които получават дневна надница за изпълнението на съдебни функции“.
- 13 Член 21 от Закона от 1971 година за съдебната власт (Courts Act 1971), в неговата първоначална редакция, гласи:
- „1) Нейно Величество може по всяко време да назначава квалифицирани лица, наречени recorders, които да работят на непълно работно време като съдии в Crown Court и да изпълняват други съдебни функции, възложени им с този закон или с друг законодателен акт.
- 2) За recorders могат да бъдат назначавани само barristers или solicitors, които имат поне десетгодишен стаж и са препоръчани на Нейно Величество от Lord Chancellor.
- 3) При назначаването на съответното лице за recorder се определя срокът на неговата служба, честотата и продължителността на периодите в рамките на посочения срок, през които това лице ще трябва да бъде на разположение, за да изпълнява функциите на recorder.
- [...]
- 7) Възнагражденията на recorders се изплащат от целеви средства, предоставени от Парламента, и се определят от Lord Chancellor с одобрение на министъра на държавната администрация“.
- 14 Видно от акта за преюдициално запитване, пенсионната схема в съдебната система е уредена основно в Закона от 1981 година за пенсиите в съдебната система (Judicial Pensions Act 1981), изменен със Закона от 1993 година за пенсионирането и пенсиите в съдебната система (Judicial Pensions and Retirement Act 1993). Съгласно член 1, параграф 6 от споменатия закон, със съответните изменения, „съдебна длъжност, която отговаря на необходимите изисквания“ за достъп до пенсионната схема в съдебната система, е всяка изброена в приложение 1 от цитирания закон длъжност, когато тя се изпълнява срещу възнаграждение. В допълнение запитващата юрисдикция уточнява, че изобщо не съществува изрична норма относно пенсиите на recorders или на други съдии, които получават възнаграждение под формата на дневна надница.
- 15 Както се вижда от преписката, Обединеното кралство не е взело мерки съгласно клауза 2, точка 2 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 16 От преписката по делото, с която разполага Съдът, следва, че в Обединеното кралство съдиите по традиция се определят като „лица, натоварени с изпълнението на определена длъжност“, които не работят по трудов договор.
- 17 След влизането в сила на Закона от 1971 г. за съдебната власт броят на съдиите, работещи на непълно работно време, значително се увеличава. Сред тях трябва да се прави разграничение между съдиите, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, към които

спадат recorders като г-н O'Brien, и съдиите, които са на заплата. Recorders работят предимно в Crown Courts. Дневната им надница е 1/20 от заплатата на Circuit Judge, работещ на пълно работно време. За разлика от съдиите, работещи на пълно работно време, и от щатните съдии, работещи на непълно работно време, recorders нямат право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

- 18 Г-н O'Brien е вписан в адвокатската колегия през 1962 г., а през 1983 г. е назначен за Queen's Counsel. Той работи като recorder от 1978 г. до пенсионирането си през 2005 г. с навършване на 65-годишна възраст. Тогава той подава молба, като се позовава на Директива 97/81 и на акта относно работниците на непълно работно време, да му бъде отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст, изчислена *pro rata temporis* от пенсията, на която би имал право пенсионирал се на същата дата Circuit Judge, работещ на пълно работно време. Department for Constitutional Affairs отказва да уважи молбата, като приема, че г-н O'Brien няма право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.
- 19 Тогава по инициатива на г-н O'Brien през септември 2005 г. е образувано производство пред Employment Tribunal. Той печели делото пред тази юрисдикция, но го губи пред въззивната юрисдикция, Employment Appeal Tribunal, по съображение че подадената пред първоинстанционната юрисдикция жалба е просрочена. Впоследствие е определено, че въпросите по съществуването на спора и въпросът за срока ще бъдат разгледани заедно от Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) в пилотно дело („test case“). През декември 2008 г. посочената юрисдикция уважава въззивната жалба на г-н O'Brien във връзка с въпроса за срока, но указва на Employment Tribunal да отхвърли искането по същество. Тогава г-н O'Brien подава жалба пред запитващата юрисдикция.
- 20 Тази юрисдикция отбелязва, че съдийската длъжност е една от най-старите и най-значимите по националното право. Тя също така подчертава, че всеки recorder е лице, натоварено с изпълнението на определена длъжност, което му дава висока степен на независимост при постановяването на решение, и че това лице не е подчинено на указанията на висшестоящ орган за начина, по който то да изпълнява съдийските си функции. Според Supreme Court of the United Kingdom обаче при съдийската длъжност са налице повечето от характеристиките на трудовото правоотношение.
- 21 От практиката на Съда Supreme Court of the United Kingdom прави извод, че не съществува еднозначно определение на понятието „работник“. В допълнение запитващата юрисдикция отбелязва, че от клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време във връзка със съображение 16 от Директива 97/81 следва, че понятието „работник“ трябва да се тълкува съгласно националното право, но националното право не може да подменя принципите, които са в основата на правото на Съюза по начин, по който ги нарушава.
- 22 Посочената юрисдикция иска да се установи дали допустимостта на различия между националното право и евентуална норма от правото на Съюза трябва да се преценява от гледна точка на някои или на всички изложени по-долу критерии, а именно, първо, на броя на засегнатите лица, второ, на специалното място на съдебната власт, за която независимостта при постановяването на решение е фактор от основно значение, и трето, дали това разминаване е повече или по-малко умишлено търсено. Що се отнася до последното, Supreme Court of the United Kingdom отбелязва, че изключването с член 17 от акта относно работниците на непълно работно време на съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, изглежда е умишлено изключване на особена категория, макар и колегите им, работещи на пълно работно време или на непълно работно време, но като щатни съдии, извършващи същата или сходна дейност, да имат право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

23 При тези обстоятелства Supreme Court of the United Kingdom решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Националното право ли определя дали съдиите по принцип са работници, които имат трудов договор или трудово правоотношение по смисъла на клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение [за работа при непълно работно време], или е налице правна норма на Общността, която урежда този въпрос?
- 2) Ако съдиите по принцип са работници, които имат трудов договор или трудово правоотношение по смисъла на клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение [за работа при непълно работно време], допустимо ли е националното право да третира по различен начин, що се отнася до отпускането на пенсия, а) съдиите, работещи на пълно работно време, и съдиите, работещи на непълно работно време, или б) отделните категории съдии, работещи на непълно работно време?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

- 24 Латвийското правителство изразява съмнение относно допустимостта на преюдициалното запитване. Становището, че Директива 97/81 може да се прилага към обстоятелства, повечето от които са настъпили преди тя да влезе в сила за Обединеното кралство и са продължили да са налице малко след влизането ѝ в сила, противоречало на принципа на защита на оправданите правни очаквания и на принципа на правна сигурност, още повече че претендираното от г-н O'Brien право на пенсия за осигурителен стаж и възраст възникнало след изтичане на срока за транспониране на споменатата директива.
- 25 По отношение на приложимостта *ratione temporis* на цитираната директива Съдът вече е постановил, че новата правна норма се прилага незабавно, освен ако не е предвидено друго, към бъдещите последици на всяко положение, възникнало при действието на старата норма. Така Съдът е направил извод, че изчисляването на трудовия стаж, който се изисква за придобиването на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, се урежда от разпоредбите на същата директива, включително що се отнася до периодите на упражняване на дейност, предхождащи датата на влизането ѝ в сила (Решение от 10 юни 2010 г. по дело Bruno и др., C-395/08 и C-396/08, Сборник, стр. I-5119, точки 53—55).
- 26 Ето защо преюдициалното запитване трябва да се обяви за допустимо.

По съществуването на спора

По първия въпрос

- 27 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е от компетентност на държавите членки да определят понятието „работници [...], които имат трудов договор или трудово правоотношение“, използвано в клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време.
- 28 Необходимо е да се отбележи, че персоналният обхват на Рамковото споразумение за работа при непълно работно време е определен в клауза 2, точка 1 от Споразумението. Съгласно посочената разпоредба то се прилага „за работници на непълно работно време, които имат

трудова договор или трудово правоотношение, определени от закона, колективен трудов договор или практика, която е в сила във всяка държава членка“. Нито Директива 97/81, нито Рамковото споразумение за работа при непълно работно време съдържат определение на термините „работник“, „трудова договор“ или „трудова правоотношение“.

- 29 Съображение 16 от Директива 97/81 предвижда, че с оглед на използваните в Рамковото споразумение за работа при непълно работно време термини, които не са конкретно определени в него, Директива 97/81 предоставя на държавите членки свободата да определят тези термини в съответствие с националното им законодателство и практика, какъвто е случаят с други директиви за социална политика, които използват подобни термини, при условие че тези определения съответстват на съдържанието на това рамково споразумение.
- 30 Страните по главното производство и всички правителства, представили становище, както и Европейската комисия, признават, че в правото на Съюза понятието за работник не е еднозначно, а се променя според разглежданата област на приложение (Решение от 12 май 1998 г. по дело *Martínez Sala*, C-85/96, *Recueil*, стр. I-2691, точка 31 и Решение от 13 януари 2004 г. по дело *Allonby*, C-256/01, *Recueil*, стр. I-873, точка 63).
- 31 В случая се налага изводът, както следва от текста на съображение 11 от Директива 97/81, че Рамковото споразумение за работа при непълно работно време има за цел не да хармонизира всички национални норми във връзка с трудовите договори или правоотношения за работа на непълно работно време, а единствено — определяйки общите принципи и минималните изисквания — да „установ[и] обща рамка за премахване на дискриминацията по отношение на работниците на непълно работно време“.
- 32 От предходните съображения следва, че с приемането на цитираната директива законодателят на Съюза е счел, че понятието „работници на непълно работно време, които имат трудов договор или трудово правоотношение“ трябва да се тълкува по смисъла на националното право.
- 33 Съдът е потвърдил този подход, като е напомнил, че Рамковото споразумение за работа при непълно работно време се прилага към работниците, които имат трудов договор или трудово правоотношение, определени от закон, колективен трудов договор или практика в съответната държава членка (вж. Решение от 12 октомври 2004 г. по дело *Wippel*, C-313/02, *Recueil*, стр. I-9483, точка 40).
- 34 Правото на държавите членки, предоставено с Директива 97/81, сами да определят използваните в Рамковото споразумение за работа при непълно работно време понятия, обаче не е неограничено. Както отбелязва генералният адвокат в точки 36 и 37 от заключението си, някои от използваните в това споразумение термини могат да бъдат определени в съответствие с правото и/или националните практики, при условие че се спазват полезното действие на посочената директива и общите принципи на правото на Съюза.
- 35 Всъщност държавите членки не следва да прилагат правна уредба, която би могла да застраши постигането на целите, преследвани от дадена директива, като по този начин я лиши от полезното ѝ действие (вж. в този смисъл Решение от 28 април 2011 г. по дело *El Dridi*, C-61/11 PPU, *Сборник*, стр. I-3015, точка 55).
- 36 Държавата членка по-специално не може по свое усмотрение да изключи, в нарушение на полезното действие на Директива 97/81, определени категории лица от закрилата, целена с тази директива и с Рамковото споразумение за работа при непълно работно време (вж., по аналогия с Директива 1999/70/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) (ОВ L 175, стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г.,

глава 5, том 5, стр. 129, наричано по-нататък „Рамковото споразумение за срочната работа“), Решение от 13 септември 2007 г. по дело *Del Cerro Alonso*, C-307/05, Сборник, стр. I-7109, точка 29).

- 37 Това тълкуване се подкрепя от разпоредбите на двата цитирани акта, в които изобщо не се съдържа насока, въз основа на която да се направи извод, че определени категории длъжности са изключени от приложното поле на тези актове. Напротив, както е видно от самия текст на клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, неговият обхват на действие е очертан широко, като най-общо включва работниците на непълно работно време, които имат трудов договор или трудово правоотношение, определени от закона, колективен трудов договор или практика, която е в сила във всяка държава членка. Определението на понятието „работник на непълно работно време“ по смисъла на това рамково споразумение, установено в клауза 3, точка 1 от същото, обхваща всички работници, без да прави разграничение в зависимост от това дали работодателят, с когото те са обвързани, е в публичния или в частния сектор (вж., по аналогия с Рамковото споразумение за срочната работа, Решение от 22 декември 2010 г. по дело *Gavieiro Gavieiro и Iglesias Torres*, C-444/09 и C-456/09, Сборник, стр. I-14031, точки 39 и 40 и цитираната съдебна практика).
- 38 Трябва да се приеме, както изтъква Комисията, че за целите на клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време определението „работници [...]“, които имат трудов договор или трудово правоотношение“ ще се отрази на обхвата и полезното действие на принципа на равно третиране, заложен в споменатото споразумение.
- 39 В случая, според правителството на Обединеното кралство, в националното право отдавна е прието както че съдиите, които са лица, натоварени с изпълнението на съдебна длъжност, не работят по трудов договор, така и че националното право освен това не признава категория „трудова правоотношение“, различно от договорно установеното правоотношение. Поради тези съображения Ministry of Justice и посоченото правителство смятат, че Директива 97/81 като цяло не се прилага спрямо съдиите. Следователно с член 17 от акта относно работниците на непълно работно време, в който се уточнява, че този акт не се прилага към съдиите, работещи на непълно работно време, получаващи възнаграждение под формата на дневна надница, се целяла единствено изчерпателност.
- 40 Съгласно тълкуването, което според правителството на Обединеното кралство е дадено от националното право на понятието „работник, който има трудов договор или трудово правоотношение“, изпълнението на съдебна длъжност автоматично изключва наличието на договор или трудово правоотношение, като по този начин лишава съдиите от закрилата, целена с Директива 97/81 и с Рамковото споразумение за работа при непълно работно време.
- 41 В това отношение следва да се отбележи, че обстоятелството, че съдиите са квалифицирани като лица, натоварени с изпълнението на съдебна длъжност, само по себе си не е достатъчно, за да изключи възможността те да се ползват от правата, предвидени в Рамковото споразумение.
- 42 Всъщност от точки 34—38 от настоящото решение, и по-специално от необходимостта да се запази полезното действие на заложената в Рамковото споразумение принцип на равно третиране, следва, че подобно изключване може да се допусне само ако по своето естество разглежданото трудово правоотношение е различно по същество от правоотношението между служителите, попадащи според националното право в категорията на работниците, и техните работодатели; в противен случай това изключване би било произволно.
- 43 В крайна сметка запитващата юрисдикция е тази, която трябва да провери доколко по своето естество правоотношението между съдиите и Ministry of Justice е различно по същество от трудовото правоотношение между работодател и работник. Съдът обаче може да посочи на запитващата юрисдикция някои принципи и критерии, които тя ще трябва да вземе предвид в рамките на проверката.

- 44 В това отношение следва да се отбележи, както посочва генералният адвокат в точка 48 от заключението си, че при проверката дали естеството на посоченото правоотношение е различно по същество от това на правоотношенията между служителите, които съгласно националното право попадат в категорията на работниците, и техните работодатели, запитващата юрисдикция ще трябва, за да се съобрази със смисъла и целта на Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, да отчете разграничението между тази категория и категорията на самостоятелно заетите лица.
- 45 С оглед на това трябва да се отчитат не само условията за назначаване и уволнение на съдиите, но и начинът на организация на тяхната работа. В това отношение от акта за преюдициално запитване е видно, че съдиите са длъжни да работят през определени часове и периоди, въпреки че от тази гледна точка те имат по-голяма гъвкавост в сравнение с лицата, които упражняват други професии.
- 46 От друга страна, налага се изводът, както следва от акта за преюдициално запитване, че съдиите имат право на обезщетения за болест, на помощи за майчинство, бащинство и други подобни плащания.
- 47 Необходимо е да се отбележи, че обстоятелството, че за съдиите са предвидени условия за заемане на тяхната длъжност и че съдиите могат да бъдат разглеждани като работници по смисъла на клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, изобщо не накърнява нито принципа на независимост на съдебната власт, нито възможността държавите членки да предвиждат особен статут на магистратите.
- 48 Както Supreme Court of the United Kingdom подчертава в точка 27 от акта за преюдициално запитване, съдиите са независими, когато упражняват правораздавателната си функция като такава, по смисъла на член 47, втора алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз.
- 49 Тези констатации не са опровергани с довода на латвийското правителство, че прилагането на правото на Съюза към съдебната власт би довело до нарушаване на националната идентичност на държавите членки, а това би противоречало на член 4, параграф 2 ДЕС. Налага се изводът, че прилагането на Директива 97/81 и на Рамковото споразумение за работа при непълно работно време към съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, всъщност не може да породи последици, свързани с националната идентичност, а неговата единствена цел е да гарантира, че тези лица ще се ползват от общия принцип на равно третиране, което е една от целите на цитираните актове, и по този начин да ги защити от дискриминацията по отношение на работниците на непълно работно време.
- 50 Същото важи за довода, съгласно който Директива 97/81 и Рамковото споразумение за работа при непълно работно време като цяло не се прилагали по отношение на съдиите, тъй като по силата на член 51 ДФЕС свободното движение на работници било неприложимо за дейностите, свързани с упражняването на публична власт. Трябва да се подчертае, че Рамковото споразумение всъщност не се отнася до свободното движение на работници.
- 51 При това положение на първия поставен въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е от компетентност на държавите членки да определят понятието „работници [...], които имат трудов договор или трудово правоотношение“, използвано в клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, и по-специално да решават дали съдиите попадат в обхвата на посоченото понятие, при условие че това няма да доведе до произволно изключване на тази категория лица от закрилата, предоставяна с Директива 97/81 и със споменатото рамково споразумение. Изключването на тази закрила е допустимо само ако по своето естество правоотношението

между съдиите и Ministry of Justice е различно по същество от правоотношението между служителите, попадащи според националното право в категорията на работниците, и техните работодатели.

По втория въпрос

- 52 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи, ако според националното право съдиите попадат в обхвата на понятието „работници [...]“, които имат трудов договор или трудово правоотношение“, използвано в клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, дали Споразумението трябва да се тълкува в смисъл, че то не допуска по отношение на достъпа до пенсионната схема за осигурителен стаж и възраст националното право да въвежда разграничение между съдиите, работещи на пълно работно време, и съдиите, работещи на непълно работно време, или между съдиите, работещи на непълно работно време, но упражняващи своята дейност при различни режими.
- 53 Видно от представената пред Съда преписка, този въпрос е отправен поради обстоятелството, че член 17 от акта относно работниците на непълно работно време изрично предвижда, че той не се прилага по отношение на лицата, натоварени с изпълнението на съдебна длъжност, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, каквито са recorders. Ето защо тези лица не могат да се позовават на член 5 от акта, който забранява неоправданото по-неблагоприятно третиране на работниците на непълно работно време, така че за разлика от съдиите, работещи на пълно работно време, и от щатните съдии, работещи на непълно работно време, те не могат да се присъединят към пенсионната схема в съдебната система и при своето пенсиониране да получават пенсия по тази схема.
- 54 Съгласно клауза 4, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време се забранява, що се отнася до условията за наемане на работа, работниците на непълно работно време да се третират по по-неблагоприятен начин, отколкото работниците на пълно работно време, които са взети за сравнение, само поради това че работят на непълно работно време, освен ако различното третиране не е оправдано от обективни причини. Съгласно клауза 4, точка 2 от Рамковото споразумение при необходимост се прилага принципът *pro rata temporis*.
- 55 Трябва да се отбележи, че понятието „условия за наемане на работа“, използвано в клауза 4 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, включва пенсиите за осигурителен стаж и възраст, които са функция от трудовото правоотношение между работник и работодател (вж. по-специално Решение по дело *Vigno* и др., посочено по-горе, точка 42).
- 56 Евентуалното различно третиране на съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, произтича от това, че поради начина им на заплащане те не могат нито да получават пенсия по пенсионната схема в съдебната система при своето пенсиониране, нито да се ползват от закрилата, предоставена с член 17 от акта относно работниците на непълно работно време.
- 57 В това отношение правителството на Обединеното кралство твърди, че Директива 97/81 и Рамковото споразумение за работа при непълно работно време се отнасят само до дискриминацията между съдиите, работещи на непълно работно време, и съдиите, работещи на пълно работно време, но не и между отделните категории работници на непълно работно време, които упражняват своята дейност при различни режими.
- 58 В това отношение се налага изводът, както отбеляза в съдебното заседание и самото правителство на Обединеното кралство, че към момента на приемане на акта относно работниците на непълно работно време почти всички съдии, работещи на непълно работно време, са получавали възнаграждение под формата на дневна надница. Следователно

положението на съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждението си под такава форма, трябва да бъде разгледано именно в този контекст. Ето защо, когато националните разпоредби запазват само за щатните съдии правото да се присъединят към пенсионната схема в съдебната система, това означава посоченото право да бъде запазено само за съдиите, работещи на пълно работно време, и така да бъдат изключени съдиите, работещи на непълно работно време, тъй като почти всички съдии, работещи на непълно работно време, получават възнаграждение под формата на дневна надница.

- 59 При тези условия обстоятелството, че от гледна точка на правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст щатните съдии, работещи на непълно работно време, са третираны по еднакъв начин със съдиите, работещи на пълно работно време, е ирелевантно. Ето защо не е необходимо да се проверява дали Директива 97/81 и Рамковото споразумение за работа при непълно работно време допускат въведеното от националното право разграничение, с цел определянето на правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст, между съдиите, работещи на непълно работно време, които упражняват своята дейност при различни режими.
- 60 Ето защо е необходимо да се провери дали отказът за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст на съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, води до по-неблагоприятно третиране на тези лица в сравнение с работниците на пълно работно време, които се намират в сходно положение.
- 61 В това отношение клауза 3 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време дава критерии за определянето на „сравним работник на пълно работно време“. В точка 2, първа алинея от цитираната клауза същият е определен като „работник или служител на пълно работно време в същото предприятие, който има същия вид трудов договор или правоотношение, който е нает за същата или подобна работа/професия, като се отдаде дължимото внимание на други съображения, които могат да включват [трудова стаж] и квалификация/умения“. Налага се изводът, че тези критерии се основават на съдържанието на дейността на съответните лица.
- 62 Следователно няма как да се поддържа, че съдиите на пълно работно време и *recorders* не са в сходно положение, понеже имали различни кариери, доколкото вторите могли да продължат да упражняват адвокатска професия. Всъщност от определящо значение е по-скоро това дали те по същество извършват една и съща дейност. В това отношение на съдебното заседание заинтересованите страни, включително Обединеното кралство, изясниха, че *recorders* и съдиите на пълно работно време имат еднакви функции. Уточнено бе, че работата им е една и съща, извършва се в едни и същи юрисдикции и в рамките на едни и същи заседания.
- 63 Според клауза 4 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време и принципа на недопускане на дискриминация различното третиране на работник на непълно работно време спрямо сравним работник на пълно работно време може да бъде оправдано само по обективни причини.
- 64 Понятието „обективни причини“ по смисъла на клауза 4, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време обаче следва да се тълкува в смисъл, че не позволява разликата в третирането между работниците на непълно работно време и работниците на пълно работно време да бъде оправдана с обстоятелството, че е предвидена от обща и абстрактна норма. Обратно, посоченото понятие изисква разглежданото неравно третиране да отговаря на истинска нужда, да бъде годно за постигане на преследваната цел и необходимо за това (вж., по аналогия с клауза 5, точка 1, буква а) от приложеното към Директива 1999/70 Рамково споразумение за срочната работа, Решение по дело *Del Cerro Alonso*, посочено по-горе, точки 57 и 58).
- 65 Доколкото в производството пред Съда не е изложена такава обосновка, запитващата юрисдикция е тази, която трябва да провери дали неравното третиране между съдиите, работещи на пълно работно време, и съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, може да бъде оправдано.

- 66 Необходимо е да се напомни, че дискриминацията не може да бъде оправдана със съображения от бюджетен характер (вж. в този смисъл Решение от 23 октомври 2003 г. по дело *Schönheit и Becker*, C-4/02 и C-5/02, Recueil, стр. I-12575, точка 85 и Решение от 22 април 2010 г. по дело *Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols*, C-486/08, Сборник, стр. I-3527, точка 46).
- 67 С оглед на изложеното дотук, на втория въпрос следва да се отговори, че Рамковото споразумение за работа при непълно работно време трябва да се тълкува в смисъл, че то не допуска, от гледна точка на достъпа до пенсионната схема за осигурителен стаж и възраст, националното право да въвежда разграничение между съдиите, работещи на пълно работно време, и съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, освен ако обективни причини оправдават такова различно третиране — обстоятелство, което следва да бъде преценено от запитващата юрисдикция.

По съдебните разноски

- 68 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

- 1) Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е от компетентност на държавите членки да определят понятието „работници [...], които имат трудов договор или трудово правоотношение“, използвано в клауза 2, точка 1 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, което е сключено на 6 юни 1997 г. и се съдържа в приложението към Директива 97/81/ЕО на Съвета от 15 декември 1997 година относно Рамково споразумение за работа при непълно работно време, сключено между Съюза на конфедерациите на индустриалците и на работодателите в Европа (UNICE), Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП), изменена с Директива 98/23/ЕО на Съвета от 7 април 1998 г., и по-специално да решават дали съдиите попадат в обхвата на посоченото понятие, при условие че това няма да доведе до произволно изключване на тази категория лица от закрилата, предоставяна с Директива 97/81, изменена с Директива 98/23, и със споменатото рамково споразумение. Изключването на тази закрила е допустимо само ако по своето естество правоотношението между съдиите и Ministry of Justice е различно по същество от правоотношението между служителите, попадащи според националното право в категорията на работниците, и техните работодатели.
- 2) Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, което е сключено на 6 юни 1997 г. и се съдържа в приложението към Директива 97/81, изменена с Директива 98/23, трябва да се тълкува в смисъл, че то не допуска, от гледна точка на достъпа до пенсионната схема за осигурителен стаж и възраст, националното право да въвежда разграничение между съдиите, работещи на пълно работно време, и съдиите, работещи на непълно работно време, които получават възнаграждение под формата на дневна надница, освен ако обективни причини оправдават такова различно третиране — обстоятелство, което следва да бъде преценено от запитващата юрисдикция.

Подписи